

nenja. Leta 1858. je z Mainzu stopil v sv. katoliško Cerkvo in je do zadnjega svojega zdihljeja na zemlji ostal eden iz med najučenejših jenih zagovornikov. Pretečeni teden je v Bogn zaspal 75 let star. Čudno je to, da je sredi svojega sovražnega delovanja zoper Kristusa, rad mislil na Marijo. Leta 1842 je izdal prelepe legende in pesni Mariji na čast. In glejte! 18 let poznej je srečno našel Marijinega Sina, našega Gospoda Jezusa Kristusa!

Gospodarske stvari.

Legi, kraj in zemljišče za zelenjavni vrt.

Zemljišče za zelenjavni vrt in sicer za majhen vrt, kakoršen bi imel pri vsaki hiši biti, je pred vsem odbrati tisto, katero se da z lopato obdelovati. Z lopato obdelovan vrt daja namreč najboljše, najnježnije in najbolj popolne pridelke, ki najhitreje poplačajo skrb in čas, kojega smo za obdelovanje vrta obrnili.

Na dalje se mora tukaj gledati pri odbiranju zemljišča na kakšnost zemlje. Najboljša je prstena zemlja, potem dobro gnojena peščevina, katerej je nekoliko ilovice ali gline primešane. Taka zemlja je rahla, topla in mila in zato jako pripravna za pridelovanje zeleničja. Tudi s peskom pomešana zemlja iz travnikov ali senokoš daja dobro zemljo za vrt. Ker pa je taka senokošna zemlja mnogokrat vlažna in mokrotna in prenizko ležeča, zato se ne da na njej vsaka zelenjava pridelovati. Mnogo sadežev, posebno repnatih, postane na takej zemlji grdo črvivih. Razun tega pa še taka prenizko ležeča zemlja v spomladi več časa ostaja mokrotna in mrzla, in zato ni za rano zelenjavo.

Popolnem čista, sicer jako rodovitna prst je za vrt preprhka in se včasih tako vsuši, da zelenjavine sadike nemilo venijo, slabo ali nič ne rastejo in se naposled posušijo. Temu se da pomagati, če se čistej prstenini dovozi nekoliko ilovice ali gline. Sedaj bo vrtna zemlja deževnico, roso itd. rada sprejemala in več časa v sebi ohranjevala. Čista ilovica ali glina pa ne sodi za vrt, ker je pretežka in premrzla. Ilovnata zemlja požre mnogo gnoja brez posebno vidnega haska. Tudi obdelovanje take zemlje je težavno in mudno, kar se ne sme prezirati. Treba jo je že v jeseni prekopati, da jo mrzaz stisne in zimska vlaga izrahlja. Ilovnata zemlja se potem, če le mogoče pomeša z apnenikom, laporjem, s prstenino in tedaj postane zelo dobra in prikladna za vrt.

Pri odbiranju zemljišča za vrt se ima tudi gledati, kako globoko da navadno pod njim voda zastaja, ali je vrt raven ali nagnjen in na katero stran, potem ali je njegova lega zavarovana ali ne proti severu ali krivcu itd. Zemljo, ki se rada suši, ne smemo viseti pustiti, ampak treba jo je poravnati. Tako namreč dežnica, rosa in sploh

pozračna mokrota vrtu bolj na korist prihaja. Tudi pri mogoče ravni legi vrta dežna voda ne odleti prenašlo, ne izpira koreninice pri sadikah in ne odplavlja toliko zemlje, kakor če je vrt preveč nagnjen.

Mogoče ravno zemljišče polajšuje tudi zamakanje in gnojenje vrta s tekočim gnojem, t. j. z gnojnico. To je posebno pomisliti pri bolj sušni zemlji. Iz tega pa sledi, da je le v vlažnih legah in v težki zemlji viseče ali nagnjeno zemljišče za vrt hasnovito.

Nekatere sorte sočivja ljubijo vlažno zemljo n. pr. selar, sladko korenje, pozni obrovč. Zato je svetovati, da se nekateri vrtni oddelki bolj globoko proti južni ali izhodni strani nastavijo in odmerijo. Tukaj bo potem gori omenjeno sočivje rado rastle, hitro zorilo, največjo popolnost in najboljši okus dobilo.

Treba je še ozir jemati na kraj, kder se misli vrt napraviti in prvo tukaj je: vrt bodi blizo stanovanja. Na to se naj gleda pri napravljanju novega vrta pa tudi pri zidanju novega hrama. Prelep kinč hiše je vselej bil in bode pridjan vrt. Oddaljeni vrti so radi zapuščeni in ne delajo gospodarju tolikega veselja, kakor bližnji. Če le mogoče, naj se vrt postavi tako, da bo ob enem blizo škednja in bleva. V takej legi vse rajše in veselejše raste in gnojenje najmenje težkoč dela.

Velikost vrta je odvisna od potrebe, posebno od množine ljudi pri hramu, kateri se imajo s sočivjem oskrbovati. Za družino, ki šteje 7—8 oseb z 2 posloma zadostuje od $\frac{1}{2}$ —1 orala. Če pa se hočejo zraven navadnega sočivja še tudi bolj njezne sorte sočivja pridelovati, n. pr. za prodaj blizo mest, trgov, velikih vasi in fužin, potem je treba za vrt večji prostor odmeriti.

M. Posuševanje mokrotnih njiv in travnikov.

Prikladno odvodnjenje je le mogoče, če zemljišče potrební odtok ima. Z silno malimi izjemami ima to skoraj vsako zemljišče, le najti ga je treba, kar se po natančnem niveliranju ali merjenju zgodi. Po natančnem merjenju se dostikrat odtok najde tam, kjer si ga nebi nihče bil mislil. Vsaj že zadostuje, če je na 150 sežnjev le 7 palcev pada. Kolikor rahlejša je zemlja, toliko manjšega, kolikor trdnejša pa je, toliko močnejšega odtoka potrebujejo grabni. Ravno tako morajo postranske stene odprtih grabnov toliko bolj v pošev biti, kolikor rahlejša je prst. Poševnost sten od vrha do dna se mora prsti, padu in množini odpeljevane vode primerna narediti. V rahli zemlji manj, v trdi bolj strmo, v grabnih z malim padom bolj kakor v onih z večjim padom, v onih grabnih, ki imajo mnogo vode odpeljovati poševnejše od onih z malo vode. Največja poševnost, ktera se grabnom daja, bođe menda 2 črevlja. Postavim, če bi bil graben 3 črevlje globok in njegovo dno 1 črevelj široko, bi

bil graben na zgornjih robih 13 črevljev širok; pri jednočrevljati poševnosti in jednaki globočini in širini dna bi pa le 7 črevljev goruje širine imel.

Grabni jemljejo veliko zemljišča obdelovanju in toraj so od nekdanj na to mislili, pokrite grabne narejati, da odvrnejo zgubo zemljišča in napotke obdelovanja, kakoršnih grabni več ali manj napravljajo. Starejši način tako podzemeljsko odvodnjenje napravljati je bil ta, da so na dno grabnov kamenje polagali in potem z vejevjem natlačili in potem graben zadelali in zasuli. Jelševo vejevje v vodi dolgo časa ne sprhni in med kamenjem in vejevjem se voda lahko odteka. Kjer je dosti kamenja in jelševoga vejevja blizo pri rokah, tam se že zamore na tak način zemljišče posuševati. Tudi stroški so tukaj mali, med tem ko je drenaža draga. Ker pa takih snovi ni povsod dosti na razpolaganje, tako se jemljejo, kakor je znano, glinaste cevi za drenažo, skozi katere se voda odceja. Razun tega še narejajo na najnižjem delu zemljišča, ki se ima posušiti, nabiravni jarki, ki vodo iz drenažnih cevi pritakajočo nabirajo in daleč odpravljajo.

Drenaža je sicer draga reč; vendar kateri si jo omisliti zamorejo, dobijo v kratkih letih potrošene denarje zopet nazaj, ker zemljišče mnogo in lepega pridelka dá ondi, kder je poprej bilo le malo ali nič dobička.

Alkoholisanje vina se imenuje tisto ravnanje z vinsko kaplo, po katerem se dodaja nekaj alkohola, špirta ali vinskega cveta in sicer takega, kateri je resnično iz vina bil pridelan. Če takega dobiti ni, se zamore vzeti tudi drug špirt. Vendar ta mora biti popolnem čist in prost smradljive patoke, sicer si skazimo in pogubimo vse vino; ves jegov dober okus in boket je za vselej proč. Alkoholisanje vina se priporočuje posebno takrat, če hočemo, da postane stanovitno, trpežno, za izvažanje sposobno v dežele, kder zahtevajo močna vina, n. pr. na Ruskem, Poljskem, Praskem, Dauskem, Angleškem ... Tako delajo vinorejci v deželah, iz katerih se največ vina izvaža, namreč na Francoskem, Španskem in Portugalskem in slednji čas tudi že na Laškem. Mnoga vina, ki so poprej nčakala komaj leta dni so sedaj po dolivanju alkohola postala trpežna in za izvažanje prikladna. Vsled tega so tamošnji vinorejci jako obogateli. Pred 30 leti je kmetovalec na Francoskem prodajal vino po 5 kr. liter, sedaj ga izvaža in dobiva po 75 kr. za liter. To je gotovo velik napredek v ceni in dobičku. Zato se pa tudi sedaj na Laškem in Francoskem porabi neznano veliko alkohola, večjidel za zboljševanje vin. Francozi imajo celo postavo, po kateri se sme 5% alkohola dolivati vsakemu vinu, katero je za izvažanje namenjeno. Pri nas skoro tega nihče ne pozna; le nekateri vinski barantači se ovega pomočka poslužujejo in ga tudi varno pred ljudmi prekrivajo.

Sicer pa naj naši bralci o tem pomočku sodijo sami! Le to še pristavimo, da se mnoga vina nečejo čistiti, nečejo postati stanovitna in trpežna, ker nimajo zadosti — alkohola. Vsako vino bi moralo imeti najmanj 10% alkohola, ono za izvažanje pa še več.

Pri alkoholisanju vina se mora najpoprej izmeriti ali izvagati, koliko alkohola vino že ima — in potem še le se dolije, kolikor ga pomanjkuje. Najboljši čas za tako delo je mesec dni po prvem pretakanju. Tako se namreč vino z alkoholom po tistem vretju najbolj spoji. Po drugem pretakanju se že nič več ne pozna, da se je vinu alkohola dolivalo.

Nova mera in vaga se bo 1. januarja 1876 morala začeti povsod rabiti. Gosposke imajo naloženo dolžnost izvršenje postave strogo nadzorovati in, če treba, ostro kaznovati. Zato naj naši kupčevalci, trgovci, peki, krčmarji, protižarji itd. dobro pazijo, da se o novej meri in vagi še o pravem času podučijo ali podučiti dajo, sicer utegnejo mnoga sitnob skusiti.

Vino se bo od novega leta naprej v javni kupčiji prodajalo in računilo po hektolitrih, ki držijo 10 pintov ali bokalov manj, kakor 2 vedri. Tako je ukazalo ministerstvo kupčijstva.

Dopisi.

Iz mariborske okolice. (Prerokovanje g. Seidlu.) Že lansko leto je poročal „Sl. Gosp.“ o kazni Antona Hlebiča, koje je moral Seidlu plačati: 20 fl. (črez postavu sr. predstojnika) zavoljo zidanja neke klečinke, ali le bolj po resnici zato, ker ni hotel v Mariboru za Seidla glasovati. Na povelje sr. predstojnika sta šla dva, eden ki le mihece in žveplenke prodavati zna, drug pa zaprisežen cenilni mož k Hlebiču na komisijon. Od moči postavljenega zida pa sta obadva toliko razumila, kakor zajec bobnati. Hlebiča je g. Seidl „citiral“ v pisarno in mu naložil 20 fl. kazni, ker je brez dovoljenja onih izvedenih zidarskih mojstrov sam kot zidarsk mojster klečinko postavil! Brez potrdila hotel mu je g. Seidl 20 fl. iz žepa vzeti. Pa Hlebič ni bil prelen, pograbi denarje in gre domu, rekoč, „ako mi nečete potrdila dati, pa denarjev ne dobite.“ Črez 14 dni ga v nedeljo zopet „citira“ in ga nagromi: boste plačali ali ne? „Dajte mi potrdilo, potem plačam.“ Seidl načrgota potrdilo z repastim podpisom in Hl. mu denarje izroči, rekoč: eden krivičen krajcar 99 pravičnih požre!“ Na to se S. zareži „was haben Sie gesagt, kaj ste rekli?“ „Se hočete enkrat slišati: eden krivičen krajcar 99 pravičnih požre.“ Seidl sam je pravil Kamčanom: „4—5000 fl. bom gotovo moral plačati za Brandstetterja, pa zdaj še sam ne vem, kako se bo ta sitnoba razmotala.“ Tedaj že zdaj denarji Hlebičevi jegove zobljejo!